

Nr 104

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret, i vad avser kapitalbudgeten, jämte motioner.

(1:a avd.)

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

1. Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk. Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har i propositionen nr 110 (s. 80—95) under åberopande av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 14 mars 1969 föreslagit riksdagen att a) till Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk för budgetåret 1969/70 under försvarets fabriksverks fond anvisa ett investeringsanslag av 33 000 000 kr., b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet inrätta en tjänst för teknisk direktör i Ce 3 vid försvarets fabriksverk.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 59 100 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 970 av herr Nyman och II: 1114 av herr Wennerfors m. fl. har hemställts att riksdagen måtte

1. uttala att 1963 års riksdagsbeslut angående samordning av underhållet av krigsmaktens telemateriel m. m. ej bör läggas till grund för fullföljande av det uppdrag som Kungl. Maj:t ålagt försvarets fabriksverk och som avser inrättande av en underhållsverkstad i Östersund,

2. uttala att det av företagsekonomiska och personalpolitiska skäl ej för närvarande är lämpligt att till Östersund överföra arbetsuppgifter från verkstäderna i Arboga, Malmslätt och Västerås samt

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t genom vidtagande av lokaliseringspolitiska stödåtgärder m. m. måtte medverka till att förbättra sysselsättningsläget inom östersundsregionen.

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 6 saml. Nr 104—105

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag till investeringar för försvarets fabriksverk tillstyrks av utskottet som inte har något att erinra mot att fabriksverket för nästa budgetår medges skriva av 2 milj. kr. mer än verket enligt avskrivningsreglerna har rätt att skriva av. Förändringen i fabriksverkets ledningsorganisation förordas av utskottet.

I motionerna I: 970 och II: 1114 har hemställts att riksdagen skall uttala sig mot ett fullföljande av 1963 års beslut angående inrättande av en underhållsverkstad i Östersund. Vidare skulle riksdagen uttala att det av företags-ekonomiska och personalpolitiska skäl ej vore lämpligt att till Östersund överföra arbetsuppgifter från verkstäderna i Arboga, Malmslätt och Västerås samt i skrivelse hemställa att Kungl. Maj:t genom vidtagande av lokaliseringspolitiska stödåtgärder måtte medverka till att förbättra sysselsättningsläget inom östersundsregionen.

Enligt vad utskottet erfarit har möjligheterna att etablera en verkstad i Östersund väsentligt förändrats till följd av beslutet att lägga ned verksamheten vid Centrala Verkstaden Västerås (CVV). Den ursprungligen planerade verksamheten vid östersundsverkstaden förutsatte bl. a. att vissa arbetsuppgifter flyttades från Centrala Verkstaden Arboga (CVA) och AB Telub. I och med avvecklingen av CVV anses möjligheter öppna sig att utan att i högre grad störa verksamheten vid CVA och Centrala Verkstaden Malmslätt (CVM) överföra vissa delar av CVV:s verksamhet till verkstaden i Östersund. Härigenom kan AB Telub lämnas helt oberört vilket bedöms fördelaktigt. Fabriksverket har understrukit sin strävan att inte föregripa 1966 års verkstadsutrednings slutresultat. Sålunda planeras enligt uppgift i första hand en verkstad i Östersund som enbart omfattar den personal från CVA som redan nu tjänstgör i området. Överföringen av övriga arbetsuppgifter som man planerat att flytta över till östersundsverkstaden avses däremot uppskjutas och beslut om verkstadens slutliga utformning fattas först sedan verkstadsutredningen framlagt sitt slutbetänkande.

Östersundsverkstaden avses bli etablerad som en filial till CVA och företagsmässigt sett marginella effekter beräknas uppkomma för övriga enheter. Intensivt arbete pågår för att tillföra Arboga och Malmslätt sysselsättningsobjekt. Till östersundsverkstaden beräknas även regionala underhållsarbeten kunna föras i inte ringa utsträckning.

Den personal vid CVV som blivit erbjuden anställning på annan ort — men av olika skäl inte kunnat acceptera en överflyttning — skall fabriksverket enligt uppgift i den mån det är möjligt och i vissa fall efter lämplig omskolning söka bereda sysselsättning inom västeråsregionen.

Fabriksverket avser vidare enligt uppgift att verka för att verksamheten vid CVV hässlöverkstad skall fortsätta även efter den 1 juli 1971 under förutsättning att en meningsfylld sysselsättning kan beredas personalen vid verkstaden.

Utskottet finner det angeläget att personalproblemen ägnas stor uppmärk-

samhet vid rationaliseringsåtgärder av olika slag. I förevarande fall syns fabriksverket vara berett att vidta de åtgärder som rimligen kan krävas för att underlätta omställningsproceduren. Vad beträffar företagsekonomiska synpunkter på verkstaden i Östersund utgår utskottet ifrån att verkstaden etableras på sådant sätt att rimliga utsikter till lönsamhet även vid denna verkstad kan anses föreligga.

Under hänvisning till vad sålunda anförts avstyrker utskottet motionerna I: 970 och II: 1114.

Utskottet hemställer

- 1) att riksdagen avslår motionerna I: 970 och II: 1114,
- 2) att riksdagen till *Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1969/70 under försvarets fabriksverks fond anvisar ett investeringsanslag av 33 000 000 kr.,
- 3) att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats inrätta en tjänst för teknisk direktör i Ce 3 vid försvarets fabriksverk.

Försvarets fastighetsfond

2. Markförvärv för övningsfält m. m. Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ifrågavarande ändamål har i propositionen nr 110 (s. 96—110) föreslagit riksdagen att dels medge att ett nytt skjutfält för I 11 och marinens förband i Karlskrona får anskaffas och att P 4:s skjutfält vid Kråk får utvidgas i enlighet med vad som angetts i statsrådsprotokollet, dels till Markförvärv för övningsfält m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 17 600 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 16 871 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 969 av herr Paul Jansson m. fl. och II: 1115 av fröken Åsbrink m. fl. har hemställts dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära ytterligare utredning syftande till en begränsning av utvidgningen av Kråks skjutfält, dels att frågan prövas av statens naturvårdsverk.

Utskottet. Mot Kungl. Maj:ts förslag till markanskaffning för ett gemensamt skjutfält för I 11 och de marina förbanden i Karlskrona har utskottet inte något att erinra. Förläggningssläget bör förläggas till skjutfältet.

Chefen för armén har enligt propositionen lagt fram förslag att utvidga P 4:s skjutfält vid Kråk söder om Karlsborgs samhälle. Förslaget innebär förvärv av mark med en sammanlagd areal av ca 300 ha. Av utredningen framgår att skjutfältet som används av, förutom P 4 med pansartrupper skolan, av flera andra förband och skolor i sin nuvarande omfattning inte

uppfyller de krav som numera måste ställas på ett pansarskjutfält. Detta innebär bl. a. att det inte är möjligt att ge förband som är inkallade till krigsförbandsövning nödvändig stridsutbildning. Försvarets fastighetsnämnd anser att det inte finns något realistiskt alternativ till den föreslagna utvidgningen för att åstadkomma de behövliga förbättringarna i utbildningsbetingelserna.

I motionerna I: 969 och II: 1115 har hemställts om ytterligare utredning syftande till en begränsning av skjutfältet samt att frågan prövas av naturvårdsverket. Det befaras bl. a. att praktiskt taget hela vätternstranden från Brevik till Udenäs blir avstängd för allmänheten. Ett flertal fastigheter utom de direkt berörda väntas bli utsatta för bullerstörningar. Investeringar från kommunens sida i VA-anläggningar kan visa sig överflödiga till följd av utvidgningen. Övningsfältet anses dåligt utnyttjat. Utvidgningen bör betraktas som en naturvårdsfråga av vikt, varför naturvårdsverket borde höras. Vätternområdet är hårt exploaterat med långtgående konsekvenser för fiske, sjöfart och friluftsliv.

I skrivelse från kommittén för Vätterns vattenvård anges att vissa undersökningar tyder på att höjda halter av tunga metallsalter förekommer. De metaller som nämnts är koppar, zink och bly.

Utskottet vill erinra om att betydande militära arbetsplatser är förlagda till karlsborgsregionen varmed också följer att staten äger betydande markområden. Enligt uppgift har emellertid försvarets fastighetsnämnd utgått från att Kråks skjutfält med strandområden som regel skall få beträdas av allmänheten under helger m. m.

Beträffande bullerproblem för de fastighetsägare som inte direkt berörs av utvidgningen framgår av propositionen att staten bör vara beredd att utfästa sig att lösa in bullerstörda fastigheter när så önskas. Från fastighetsnämndens sida har framhållits att utvidgningen av skjutfältet inte speciellt påverkar bullerfrågan för gräshultsområdet eftersom detta gränsar till F 6 flygfält och därför redan i nuläget är utsatt för avsevärt buller.

Skulle VA-anläggningen till viss del bli onyttig genom inlösen av fastigheter bör kommunen enligt försvarets fastighetsnämnd kunna ta upp frågan om kompensation för inte avskriven del av kostnaden.

I vad avser anmärkningen att fältet anses dåligt utnyttjat uppges detta bero dels på de säkerhetszoner som måste finnas, dels på den allmänna väg som passerar området. Vid utvidgning avses denna väg att dras in som allmän väg. Andra utfartsmöjligheter för berörd civilbefolkning torde kunna ordnas på tillfredsställande sätt.

I fråga om naturvårdsaspekten kan anmärkas att länsstyrelsen som är regional naturvårdsmyndighet tillstyrkt utvidgningen av fältet och inte ansett att naturvårdsverket skulle höras.

Utvidgningen av fältet kommer enligt uppgift inte att medföra någon nämnvärd vidgning av riskområdena. Den 600 m långa strand mot Vät-

tern som ingår i utvidgningsförslaget är enligt vad utskottet erfarit mindre lämplig för fritidsändamål. Någon ökning av den totala mängden skjutningar sker inte genom vidgningen av fältet. Ej heller kommer mängden skrot att öka. Vattenföroreningarna kan vidare enligt försvarets fastighetsnämnd inte rimligen hänföras till skjutningarna då vad som skjuts till övervägande del är fullkulor som inte innehåller koppar, bly eller zink. Det nya utbildningssystemet kräver koncentrerade skjutningar. En utebliven utvidgning av fältet kommer enligt uppgift att medföra betydande olägenheter, genom att skjutning då måste ske även på andra tider än nu med därav följande olägenheter för fiske, sjöfart och fritidsintressen. Något realistiskt alternativ till det nuvarande fältet eller till utvidgningen synes inte föreligga.

Utskottet, som hyser stor förståelse för motionärernas synpunkter, vill mot bakgrunden av de uppgifter som framkommit inte motsätta sig den föreslagna utvidgningen av Kråks skjutfält. Det är angeläget att de av departementschefen anförda åtgärderna för att minska olägenheterna genomförs.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit under förevarande punkt tillstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 969 och II: 1115 medger att P 4:s skjutfält vid Kråk får utvidgas i enlighet med vad som angetts i statsrådsprotokollet,
2. att riksdagen medger att nytt skjutfält för I 11 och marinens förband i Karlskrona får anskaffas i enlighet med vad som angetts i statsrådsprotokollet,
3. att riksdagen till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1969/70 under kasernbyggnaders delfond anvisar ett investeringsanslag av 17 600 000 kr.

Diverse kapitalfonder

3. Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 110 (s. 111—112) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av datamaskinutrustning till ett sammanlagt belopp av 41 600 000 kr. får läggas ut under budgetåren 1969/70 och 1970/71, dels till Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 944 av herr Virgin och II: 1082 av herr Holmberg i vad avser hemställan att riksdagen måtte dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att

beställningar av datamaskinutrustning till ett sammanlagt belopp av 41 600 000 kr. får läggas ut under budgetåren 1969/70 och 1970/71, dels till Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr. att utgå av för försvaret reserverade medel.

Utskottet. Kungl. Maj:t har i annat sammanhang föreslagit inrättande av en statens datamaskinfond och begärt medel för investeringar för detta ändamål. Härvid inberäknades inte behoven för anskaffning av utrustning till försvaret.

Värdet av den utrustning som behöver anskaffas under budgetåren 1969/70 och 1970/71 uppskattas till 41,6 milj. kr. Datamaskinutrustning får enligt beslut beställas för värnpliktsverket och för försvarets forskningsanstalt. Datamaskiner har även tidigare anskaffats för försvarets räkning. Kostnaderna under senare år som enligt uppgift kan uppskattas till 15 à 20 milj. kr. per år har bestritts inom försvarets kostnadsram.

Utskottet finner inga skäl föreliggande som motiverar att denna princip frångås och avstyrker därför motionerna I: 944 och II: 1082 i vad de avser att kostnaden för anskaffning av datamaskiner skall utgå av för försvaret reserverade medel.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 944 och II: 1082, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att beställningar av datamaskinutrustning till ett sammanlagt belopp av 41 600 000 kr. får läggas ut under budgetåren 1969/70 och 1970/71,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 944 och II: 1082, nämnda motioner i vad de avser ianspråktagande av reserverade medel för ändamålet, till *Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

Stockholm den 13 maj 1969

På statsutskottets vägnar:

BIRGER ANDERSSON

Närvarande: se under utlåtandet nr 105.

Reservation

vid *punkten 3* (Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret) av herrar Virgin (m), Ottosson (m), Nordstrandh (m) och Petersson i Gäddvik (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »reserverade medel» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utgiften för anskaffning av datamaskiner avser ett nytt ändamål som inte inräknats i de materielplaner som låg till grund för 1968 års försvarsbeslut. Det täcker heller inte ett ändamål som kan ge motsvarande besparingsseffekt under löpande försvarsbeslut.

Då kostnadsramen numera fastställs i form av en utgiftsram bör sålunda denna ökas med det belopp som erfordras för anskaffning av datamaskiner. Utskottet förordar därför med tillstyrkande av motionerna I: 944 och II: 1082 att så sker och att reservationsmedel i motsvarande utsträckning må ytterligare förbrukas.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 944 och II: 1082, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, beslutar att av för försvaret reserverade medel 15 000 000 kr. skall användas för anskaffning av datamaskiner för försvaret.»

Särskilt yttrande

vid *punkten 1* (Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk) av herrar Nyman (fp) och Enskog (fp) som anfört:

»I motionerna I: 970 och II: 1114 anförs starka skäl för att inte anordna en underhållsverkstad i Östersund för flygmateriel som filial till Centrala Verkstaden Arboga (CVA). Den rationaliseringsvinst som skulle göras genom att Centrala Verkstaden Västerås (CVV) indras skulle exempelvis komma att minska om östersundsverkstaden anordnas. Det har dessutom anförts att viss överkapacitet skulle komma att kvarstå vid de båda kvarvarande centrala verkstäderna även efter indragningen av CVV om ej annan verksamhet läggs till dessa. Att i det läget öka ut verksamheten med ytterligare en verkstad syns motionärerna ej lämpligt. Under utskottsbehandlingen har det framkommit att ledningen för verksamheten kommer att söka anskaffa andra arbetsuppgifter för östersundsverkstaden än tidigare angivna underhållsarbeten för flygmateriel och för försvarets tele-

materiel. Då man också dels har utlovat att berörd personal denna gång i god tid skall delges förslag om förflyttningar, dels dessutom förklarat att ett intensivt arbete pågår för att höja sysselsättningen vid verkstäderna i Arboga och Malmslätt har vi avstått från att ställa annat yrkande än utskottet.»